

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 377/08-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. novembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť V. H., B., zastúpeného advokátkou JUDr. V. D., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Okresného súdu Bratislava II zo 14. septembra 2006 v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 48/02 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 21. mája 2008 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 114/07 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. H. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. septembra 2008 doručená sťažnosť V. H. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) zo 14. septembra 2006 v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 48/02 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) z 21. mája 2008 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 114/07.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa návrhom z 25. februára 2002 domáhal na okresnom súde rozhodnutia, „ktorým by súd rozhodol o neplatnosti kúpnej zmluvy, ktorú uzavrel jeho nezvestný otec s odporcom v prvom rade“.

Okresný súd žalobu zamietol napadnutým rozsudkom s odôvodnením, že sťažovateľ nie je v danom prípade aktívne legitimovaným účastníkom konania a tiež nepreukázal „naliehavý právny záujem podľa § 80 písm. c) O. s. p.“ Krajský súd napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta dôvody, o ktoré opreli svoje rozhodnutia okresný súd a krajský súd, a to najmä to, že sa všeobecné súdy vôbec nezaoberali „vecnou otázkou neplatnosti zmluvy“, čím mu odňali možnosť konať pred súdom a porušili jeho základné právo na súdnu a inú právnu ochranu.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci jeho sťažnosti takto rozhodol:

„Okresný súd Bratislava II v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 48/02 a Krajský súd v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 114/07 porušil základné právo V. H. na súdnu ochranu podľa čl.46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Rozsudky Krajského súdu č. k. 2 Co 114/07 a Okresného súdu Bratislava II v Bratislave č. k. 13 C 48/02 sa zrušujú a vec sa vracia na ďalšie konanie Okresnému súdu Bratislava II v Bratislave.

V. H. sa priznáva finančné zadosťučinenie v sume 500.000.- Sk, ktoré je povinné vyplatiť spoločne a nerozdielne Okresný súd Bratislava II v Bratislave a Krajský súd v Bratislave k jeho rukám do jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu.

V. H. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 6.732.-Sk, ktorú je Okresný súd Bratislava II v Bratislave a Krajský súd v Bratislave spoločne a nerozdielne povinný vyplatiť jeho právnej zástupkyňi do jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. Sťažovateľ namietal vo svojej sťažnosti porušenie svojho základného práva rozsudkom okresného súdu zo 14. septembra 2006 v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 48/02 a rozsudkom krajského súdu z 21. mája 2008 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 114/07.

O odvolaní podanom proti namietanému rozsudku okresného súdu bol oprávnený rozhodnúť krajský súd, t. j. v zmysle citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa bol oprávnený vo veci rozhodovať (a aj rozhodoval) iný (krajský) súd. Právomoc krajského súdu v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Na tomto základe ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie jeho základných práv a slobôd rozsudkom okresného súdu zo 14. septembra 2006 v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 48/02 pri predbežnom prerokovaní odmietol z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

2. Pri predbežnom prerokovaní časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu rozsudkom krajského súdu, ústavný súd

poukázal na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Na tomto základe bolo úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní časti sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu rozsudkom krajského súdu posúdiť, či jeho rozhodnutie z 21. mája 2008 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 114/07 bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň či malo za následok porušenie označeného základného práva sťažovateľa.

Z odôvodnenia namietaného rozsudku krajského súdu vyplýva, že sa stotožnil so závermi obsiahnutými v rozsudku prvostupňového súdu, ktorý návrh zamietol najmä pre nedostatok aktívnej vecnej legitímácie sťažovateľa.

Krajský súd v ňom okrem iného uviedol:

„V predmetnom konaní sa navrhovateľ domáhal určenia neplatnosti vyššie citovaných kúpnych zmlúv ako aj určenia vlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam v prospech otca navrhovateľa. Účastníkom kúpnej zmluvy uzavretej s odporcom v 1. rade dňa

13. 7. 1999 (vklad povolený 9. 8. 1999 pod č. V 6161/99) bol ako výlučný vlastník nehnuteľností otec navrhovateľa.

Spôsobilosť byť účastníkom konania sa rozumie spôsobilosť mať procesné práva a povinnosti, ktoré zákon priznáva účastníkom. Túto spôsobilosť má zásadne ten, kto má podľa hmotného práva spôsobilosť mať práva a povinnosti; ten, kto nemá túto spôsobilosť (tzv. právnu subjektivitu), môže byť účastníkom konania len vtedy, ak mu túto spôsobilosť priznáva zákon. Spôsobilosť byť účastníkom konania v zmysle § 19 Občianskeho súdneho poriadku majú fyzické a právnické osoby a štát.

Z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že otec navrhovateľa sa stal nezvestným od mesiaca december 1999, pričom jeho mŕtvola objavená nebola, a preto trestné stíhanie vo veci trestného činu vraždy bolo uznesením zo dňa 14. 9. 2004 prerušené podľa § 173 ods. 1 písm. f/ Trestného zákona.

Z uvedeného vyplýva, že v konaní navrhovateľ nepreukázal, že jeho otec ako účastník právneho úkonu kúpnej zmluvy (ktorej neplatnosti sa navrhovateľ domáha) stratil spôsobilosť mať práva a povinnosti v zmysle § 7 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorá zaniká smrťou a teda nepreukázal, že nemá spôsobilosť byť účastníkom konania. Odvolací súd sa stotožňuje so záverom súdu prvého stupňa, že pokiaľ otec navrhovateľa nebol vyhlásený za mŕtveho (a také konanie ani nebolo začaté), predpokladá sa, že má spôsobilosť na právne úkony ako aj procesnú spôsobilosť a preto navrhovateľ nemá aktívnu legitimáciu na podanie návrhu na vyslovenie neplatnosti právneho úkonu, ktorého nebol účastníkom. Z rovnakých dôvodov preto navrhovateľ nemá aktívnu legitimáciu ani na určovanom petite, ktorým sa domáha určenia vlastníctva k nehnuteľnostiam, ktoré boli predmetom kúpnych zmlúv v prospech svojho otca.

Existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení absolútnej neplatnosti právneho úkonu rozhodnutím súdu podľa § 80 písm. c/ O. s. p., a nutnosť jeho tvrdenia a preukázania je jednou z nevyhnutných podmienok, aby mohol súd návrhu meritórne vyhovieť. Tento právny záujem musí existovať v čase, kedy súd vyhlasuje rozsudok.

Navrhovateľ má právny záujem na požadovanom určení, ak by bez tohto určenia bolo ohrozené jeho právo alebo právny vzťah, na ktorom sa zúčastňuje, alebo ak by bolo jeho právne postavenie bez tohto určenia neisté. Určovací návrh je prostriedkom

umožňujúcim poskytnutie ochrany právneho postavenia navrhovateľa skôr, než je jeho postavenie porušené, takže cieľom je zásadne poskytnutie preventívnej ochrany.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti súd dospel k záveru, že právne postavenie navrhovateľa sa požadovaným určením nezmení, nakoľko nebolo preukázané, že spôsobilosť mať práva a povinnosti u otca navrhovateľa zanikla. Určenie, že otec navrhovateľa je vlastníkom predmetných nehnuteľností teda nemá vplyv na právne postavenie navrhovateľa. Keďže navrhovateľ nepreukázal naliehavý právny záujem na požadovaných určeníach, súd prvého stupňa správne potom nevykonal ďalšie dôkazy navrhnuté navrhovateľom a vyhlásil dokazovanie za skončené pre absenciu základného predpokladu určovacej žaloby.“

Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ústavný súd môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť aj návrh (sťažnosť), ktorý je zjavne neopodstatnený. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti návrhu hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri ktorého predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon (čl. 46 ods. 4 ústavy).

Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Z citovaných ustanovení ústavy okrem iného vyplýva, že ochrany svojich práv na nezávislom a nestrannom súde sa môže fyzická osoba alebo právnická osoba domáhať iba zákonom ustanoveným postupom (čl. 46 ods. 1 ústavy) a v medziach zákonov, ktoré

vykonávajú ustanovenia ústavy týkajúce sa základného práva na súdnu a inú právnu ochranu (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

Ústavný súd už v tejto súvislosti tiež uviedol, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne, ale v záujme zaistenia najmä právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha obmedzeniam, resp. podmienkam, akými sú napr. spôsobilosť byť účastníkom konania, povinnosť právneho zastúpenia v niektorých prípadoch, zákonom ustanovené náležitosti návrhu na začatie konania, zákonné lehoty a pod. (napr. III. ÚS 331/04, III. ÚS 153/05).

Keďže sťažovateľ nebol v konaní aktívne legitimovaný na podanie návrhu a podľa názoru ústavného súdu krajský súd rozhodol v danom prípade i v súlade s platnými právnymi predpismi (Občianskym súdnym poriadkom i Občianskym zákonníkom), týmto rozsudkom nemohlo dôjsť k porušeniu označeného základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Rozhodnutie krajského súdu nevykazuje svojvôľu a je z ústavného hľadiska udržateľné a akceptovateľné.

Na tomto základe ústavný súd odmietol pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie jeho základných práv a slobôd rozsudkom krajského súdu sp. zn. 2 Co 114/07 z 21. mája 2008, ktorým potvrdil napadnutý rozsudok okresného súdu, z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. novembra 2008